

Alexandre Cirici, el funambulista

Fa uns mesos, quan Glòria Soler em va dir que estava transcrivint les petites llibretes de notes d'Alexandre Cirici, formades per milers de pàgines de cal·ligrafia minúscula i atepèida, amb la intenció de publicar-les em va assaltar tant una sensació d'escepticisme, ja que l'abast i la feixuguesa del repte em feien dubtar que arribés a bon port, com certa estupefacció davant la iniciativa, a causa del caràcter i la naturalesa dels escrits que es volien treure a la llum. Ambdues reaccions venien provocades pel record que jo tenia d'aquells materials, ja que feia uns anys els havia utilitzat, al costat d'altres fonts, per elaborar la tesi doctoral sobre la biografia intel·lectual d'Alexandre Cirici, una versió de la qual va publicar l'editorial Afers. La seva consulta em va resultar de molta utilitat, tant per penetrar en el vessant més personal de l'autor com per la gran quantitat d'informació que aportaven, però se'm feia difícil imaginar que aquella escriptura espontània, abocada a raig sobre el paper, sense cap mena de revisió posterior i extremament polimòrfica pogués resultar, per ella mateixa, un objecte de prou interès per als lectors. La imatge que me n'havia restat era la d'un garbuig textual, on l'apunt apressat d'una conversa convivia amb la reflexió filosòfica, la llista de la compra amb referències familiars i personals, l'especulació estètica amb els comptes mensuals, el resum d'una pel·lícula amb l'anècdota més nímia o, en fi, la preocupació religiosa amb la xafarderia sentimental.

Però quan he vist i llegit el llibre acabat d'editar he quedat gratament sorprès. S'hi manté, en bona part, el caràcter d'al·luvió esmentat, però la diguem-ne paraula viva de Cirici s'hi manifesta amb llampecs inesperats, alguns fragments desprenen un alè poètic memorable, com tocats per una fina sensibilitat d'aire zen, i uns altres destaquen per la seva capacitat introspectiva cap el món dels sentiments i dels afectes. Per ser fruit d'una redacció espontània, sobta tant la precisió i claredat conceptual com el domini que s'hi evidencia del llenguatge.

L'aplec és també un bon mostrari de la vida quotidiana durant els anys de la llarga postguerra, on es recullen des de les estretors econòmiques i la precarietat laboral fins a algunes de les formes d'oci que permetien l'evasió momentània d'una realitat ben poc gratificant. I, alhora, possibilita una immersió en el camp artístic i en la dinàmica cultural de l'època. Des d'aquest punt de vista, constitueix una eina de primer nivell per a historiadors i estudiosos de l'art, ja que hi trobem plasmat el pensament més pregon

de Cirici, la densa xarxa de contactes i interrelacions que va establir o la narració d'esdeveniments, trobades o manifestacions en què va participar. Al seu costat, també són usuals les valoracions que hi fa de persones o col·lectius, les quals en un àmbit públic o més formal resultaven impublicables. De manera que el component voyeurístic, que en major o menor grau tots portem a dins, té, en aquest cas, una bona ocasió per manifestar-se.

Una de les funcions d'aquestes notes, a banda de ser un exercici d'autoconeixement i de despullament del jo, era actuar com a recordatori de fets, anècdotes i situacions viscuts directament per Cirici. En alguns dels seus articles i llibres escrits anys després faria ús de dades extretes de les velles llibretes. En el dietari, l'autor també hi projectava pensaments sobre temes diversos (el país, l'art, la religió, etc.) i tractava aspectes i problemàtiques del seu món més íntim, en especial les relacions amb la seva esposa, Carme Alomar. En canvi hi ha poques referències explícites a qüestions relatives a la seva militància política clandestina al MSC —de l'any 1947 a 1953—, si bé els rastres i els indicis d'aquest compromís no deixen de transparentar-se sota frases aparentment anodines. La causa d'aquesta absència és òbvia, en cas de detenció els escrits haurien pogut ser utilitzats per incriminar-lo.

El caràcter d'aquestes notes, que en el llibre abracen de l'any 1946 al 1961, experimenta canvis en el temps, uns canvis que recullen la transformació viscuda per l'autor. A grans trets, podríem dir que durant els primers anys hi és molt present la reflexió introspectiva, l'expressió de dubtes espirituals i angoixes existencials; mentre que a partir de mitjan anys cinquanta aquest vessant tendeix a diluir-se, com si ja s'hagués consumat la construcció identitària del personatge, i, cada vegada més, es limita a deixar constància d'esdeveniments concrets, realitzacions i iniciatives en què va prendre part o es va veure involucrat. Les darreres llibretes extremen aquesta orientació, raó per la qual l'editora ha decidit no incloure-les. Segons interpreta Soler, en el moment que Cirici va disposar d'un mitjà periòdic —la revista *Serra d'Or*— on poder donar sortida a les seves inquietuds més immediates, la funció d'aquestes notes es va anar desdibuixant i perdent bona part del seu sentit.

El llibre també incorpora alguns dels dibuixos i divagacions gràfiques que poblen els petits blocs. Majoritàriament, en els escrits predomina un to esquemàtic, a voltes telegràfic, si bé també són nombrosos els desenvolupaments narratius i l'exposició

d'idees més o menys complexes; i no hi ha ni un desig sistematitzador, ni una voluntat d'estil. En aquest sentit, res a veure amb el dietari de, posem per cas, Maurici Serrahima; i encara menys, amb obres com *El quadern gris* de Josep Pla, que, malgrat fer ús del format dietarístic, respon més a les característiques pròpies d'una obra de ficció. A més, un i altre, a diferència de les notes ciricianes, que no estaven pensades per ser publicades, es caracteritzen per un nivell remarcable d'elaboració formal i una innegable ambició literària. Però és justament la immediatesa, la sinceritat i la manca de prejudicis, àdhuc la representació de l'atrafegada i conflictiva vida de cada dia, allò que dóna valor a aquest recull.

A Glòria Soler li hem d'agrair la perspicàcia per copsar el valor d'aquestes materials i l'interès per difondre'ls públicament —un reconeixement que cal fer extensiu a l'editorial Comanegra— i, alhora, el seu esforç pel minuciós i pacient treball de transcripció de l'escriptura de Cirici, així com la remarcable feina d'edició, amb la necessària labor de garbellament i la fixació d'una succinta contextualització històrica per tal de donar major consistència i fonamentació a l'aplec.